

Zasady pisowni wyrazów z rz

► **Rz** piszemy wtedy, gdy w innych formach danego wyrazu albo w wyrazach pokrewnych wymienia się na **r**, np.:

rz na r:		
tworzyć – twórca dobrze – dobry	marzec – marcowy chorzy – chory	pierze – pióro rowerzysta - rower

► **Rz** piszemy w zakończeniach rzeczowników: **-arz, -erz, -mierz, -mistrz**, np.:

-arz:				
Pisarz	piekarz	masarz	kalendarz	bibliotekarz

Wyjątki, które warto zapamiętać: kiermasz, gulasz, witraż, bagaż, wiraż, metrampaż, montaż, kolportaż, masaż, kolaż (technika artystyczna), garaż, reportaż, makijaż, bandaż, instruktaż, pejzaż, sprzedaż.

-erz:				
Harcerz	żołnierz	talerz	rycerz	kołnierz

Wyjątki, które warto zapamiętać: flesz, lemiesz, łupież, jeż, rybojeż, kradzież, grabież, antypapież, papież, młodzież, odzież.

-mierz:	-mistrz:
ciśnieniomierz kątomierniczek wysokościomierz wodomierz Sandomierz	burmistrz zegarmistrz wicemistrz arcymistrz sztukmistrz

► **Rz** piszemy po spółgłoskach: **b, ch, d, g, j, k, p, t, w**, np.:

b:	ch:	d:	g:	j:	k:	p:	t:	w:
brzydki brzeg	chrzan chrząszcz	drzemać drzewo	grzyb pielgrzym	spojrzeć dojrzały	krzew krzywy	przyroda sprzedawca	trzeba strzelba	wrzenie wrzos

Wyjątki:

► **Rz nie piszemy** w niektórych wyrazach mimo występujących wyżej spółgłosek: pszczoła, kształt, pszenica, wszystko, wszędzie, zawsze, wykształcenie, bukszpan, obszar, pszonak, pszono, Pszczyna, Pszów, kszyc gżegżółka, piegża

► **Rz nie piszemy** w partykule wzmacniającej **-że**, np.:
skąd**że**, jak**że**, bodaj**że**, rób**że**, kupuj**że**

► **Rz nie piszemy** w formach stopnia wyższego i najwyższego przymiotników utworzonych przy użyciu przyrostka **-szy** oraz **-ejszy**, np.:

-szy:	-ejszy:
Lepszy najgorszy młodszy krótszy najnowszy	najmocniejszy cieplejszy mniejszy

► **Rz nie piszemy** w wyrazach, które pochodzą od wyrazów rdzennych rozpoczynających się na **ż**-, np.:
ob**ż**erać, od**ż**ywić, nad**ż**ółkły, pod**ż**ebrowy, od**ż**yc, od**ż**alować, pod**ż**erać, nad**ż**erka

► **Rz piszemy** w sporej liczbie wyrazów mimo, że **nie występuje wymiana na r**, np:

burza barbarzyńca burzyć jarzębina jarzyny korzeń kurz	narzekać narzędzie narząd orzech ołtarz porządek perz	rzeczownik rzodkiewka rzecz rzemień rzekarzepa rzuca rzęsa	uderzyć urzędnik wydarzenie warzywa wierzchołek wierzch wierzba
--	---	--	---

Zasady pisowni wyrazów z ż

► **Ż** piszemy piszemy wtedy, gdy w innych formach danego wyrazu czy też w wyrazach pokrewnych wymienia się na **g, dz, h, s, z, ź (zi)**, np.:

ż na g:	ż na dz:	ż na h:
dłu ż ej - długo odwa ż ny - odwaga	pieni ż ek - pieniądz kole ż anki - koledzy	dru ż yna - druh wa ż ki - wahać
ż na s:	ż na z:	ż na ź (zi):
bli ż ej - blisko wy ż ej - wysoko	mia ż dzę - miazga obra ż ać - obraza	zamra ż ać - mroźny gro ż enie - groźba wo ż ę - wozi

► **Ż** piszemy po spółgłoskach takich jak **l, ł, r, m, n**, np.:

l:	ł:	r:	m:	n:
łżejszy ulżyć	małże małżeństwo	sierżant drżenie	mżawka mży	rewanż aranżacja

► **Ż** piszemy w rzeczownikach r. żeńskiego (ta) zakończonych na **-aż** i **-eż**, np.:

-aż:	-eż:
sprzedaż straż	odzież kradzież młodzież

Wyjątki: twarz, potwarz, macierz

► **Ż** piszemy w partykułach wzmacniających **-że** oraz **-ż**, np.:

-że:	-ż:
także skądże bodajże, mówże tenże	gdyż cóż takóż czyż któż

► **Ż** piszemy po literze **g** w wyrazach:
gżenie się, gżegżółka (nazwa ptaka), piegża (nazwa ptaka)

► **Ż** piszemy w wyrazach z dwuznakiem **dż**, np.:
dżentelmen, dżem, dżuma, dżdżysty, dżoker

► **Ż** piszemy w wielu wyrazach mimo **braku wymiany** na spółgłoski wymienione powyżej, np.:

abażur ażeby bażant choćaż gdyż jeżeli już kożuch księżniczka	łyżka nóż ponieważ pożytek przecież również reżyser różnica ryż tuż	także wciąż wypożyczalnia żuk żak żał żur żaba żuraw żenić się żyletka żółty	żyto żywy żartować żongler żreć żakiet życzenie żorzeta żniwo żyrować żarówka
---	--	---	---

ĆWICZENIA

1. Uzupełnij tekst brakującymi literami „ż” i „rz”.

Wyj.....ałem przez okno. Na dwo.....e mróz, a d.....ewa na zewnątrz..... ju.....
p.....ykrył puszysty śnieg. Najwy.....sza pora, by p.....ygotować ły.....wy i sanki,
wywiet.....yć ko.....uch, zało.....yć skó.....ane buty
i rozpocząć śnie.....ną zabawę.

2. Ułóż z rozsypanych liter nazwy drzew.

Z A B Z R O

--	--	--	--	--	--	--

R Z E B I N A

--	--	--	--	--	--	--

W E M O R Z D

--	--	--	--	--	--	--

B N A J R Z I Ę A

--	--	--	--	--	--	--	--	--

3. W pionowych i poziomych rzędach diagramu ukryło się 13 wyrazów z „ż”. Odszukaj je i zaznacz.

O	Ż	U	R	E	K	Z	D
Ż	E	B	R	A	K	N	D
P	L	I	A	W	J	U	Ż
O	K	Ś	W	I	E	Ż	Y
Ż	A	G	I	E	L	O	N
A	Ż	L	E	B	I	N	K
R	D	R	Ż	Ą	C	Y	I
K	Y	Ż	A	U	Ż	Y	Ł

6. W podkreśl wyrazy z „rz” niewymiennym.

Korzenie niektórych roślin są jadalne, np. marchewki. Natomiast korzenie drzew w większości są jadalne, np. orzechy. Na grządkach rosną rzodkiewki. Nasz ogródek jest na górze. Koło niego płynie rzeka. Jej brzegi są kamieniste. Rzadko można spotkać na tych kamieniach jaszczurki. Mój brat Jerzyk widział jedną. Była czerwona. Potem szukałam jaszczurki sama, ale mama zawołała: „tort orzechowy!” i pobiegłam do domu. Tort był pyszny. W masie orzechowej znajdowały się porzeczki.

7. Uzupełnione wyrazy wpisz do odpowiednich domków.

p__yjaciel, __arówka, ly__wy, ksią__ka, __eka, k__esło,
g__yby, __yrafa, ró__a, w__esień, dru__yna, ma__enia,
ko__eń, bu__a, __aglówka

Two house-shaped boxes for writing words. Each box has a triangular roof and a small rectangular chimney on the right side. The left chimney contains the letter 'ż' and the right chimney contains 'rz'. Both boxes have ten horizontal lines inside for writing.